Työehdot-osasto/Ilveskivi

9.3.2021

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausuntopyyntönne 8.3.2021

HE 4/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain muuttamisesta

Pyydettynä lausuntonaan Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry lausuu seuraavaa:

Hallituksen esityksessä esitetään muutettavaksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) 2 §:n 2 momentin 3 kohta ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 926/2012, ja lisättäväksi lakiin uusi 5 b §. Esityksen mukaan työnantajalla ja muilla rikostaustan selvittämisvelvollisilla tahoilla olisi oikeus pyytää henkilöltä nähtäväksi rikosrekisterilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä tehtävissä, jotka yhden vuoden aikana yhteensä kestävät enintään kolme kuukautta. Esityksellä laajennettaisiin siten rikostaustan selvittämisen piiriin myös lyhytaikaisia, alle kolme kuukautta kestäviä sijaisuuksia hoitavat työntekijät.

Hallituksen esityksen mukaan kyse ei olisi uuden velvollisuuden lisäämisestä lakiin vaan mainittujen tahojen oikeudesta selvittää rikostaustaa. Rikostaustan selvittäminen perustuisi työnantajan ja kunkin rikostaustan selvittämisvelvollisen tahon omaan harkintaan ja riskiarvioon.

Ehdotetun laajennuksen tarkoituksena on edistää lasten suojelua ja estää rikostaustaa omaavien henkilöiden hakeutuminen tehtäviin, joissa työskennellään lasten kanssa olennaisesti ja pysyväisluontoisesti. Ehdotuksilla pyritään myös tehostamaan Euroopan neuvoston yleissopimuksessa turvattua lasten oikeutta suojeluun seksuaalista riistoa ja hyväksikäyttöä vastaan (SopS 88/2011).

SAK kiinnittää huomiota siihen, että lainsäädännön muutos jättäisi kuitenkin työnantajalle mahdollisuuden tapauskohtaiseen harkintavallan käyttöön. Työnantajalla olisi oikeus pyytää ote rikosrekisteristä, mutta ei velvollisuutta. Ehdotetulla sääntelytavalla on esityksen mukaan pyritty vastaamaan työnantajien esittämiin huoliin työmäärän ja hallinnollisen taakan lisääntymisestä.

Voimassa olevalla lailla on katsottu voitavan estää sopimattomien henkilöiden hakeutuminen työskentelemään alaikäisten kanssa. Siten kolmen kuukauden aikarajavaatimusta ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena poistaa ottaen huomioon otteiden määrän

lisääntymisen aiheuttama työmäärä ja myös työnantajien näkemykset nykylain toimivuudesta.

Hallituksen esityksessä esitetyn lausuntopalautteen mukaan osa lausunnonantajista on kuitenkin pitänyt ehdotuksia riittämättöminä. Myös lakialoitteessa LA 2/2019 vp esitetään, että myös alle kolme kuukautta lasten ja nuorten kanssa työskentelevien rikostaustat selvitettäisiin.

SAK pitää hyvänä ehdotuksen lasten suojelun tavoitetta ja sääntely on oikean suuntaista. Koska rikosrekisteriotteen pyytäminen tulisi alle kolmen kuukauden palvelussuhteiden osalta kuulumaan työnantajan harkintavaltaan, uudistuksen tavoitteiden toteutumista on kuitenkin perusteltua seurata. Lasten suojelu tulee asettaa etusijalle ennen työnantajan hallinnollista taakkaa.

Lakialoitteessa LA 1/2019 vp esitetään, että lasten ja nuorten kanssa työskentelevien henkilöiden työnantaja voi pyytää rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua otetta rikosrekisteristä myös muulloin kuin ensi kertaa sellaiseen työ- tai virkasuhteeseen, jotka sisältävät 2 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä taikka annettaessa henkilölle näitä tehtäviä ensi kerran. Hallituksen esityksen mukaan tarve selvittää rikostaustaa työsuhteen kestäessä on laajempi kysymys ja se vaatii erillisen selvityksen ja vaihtoehtojen arvioimisen tämän tavoitteen toteuttamiseksi. SAK toteaa, että selvityksessä tulisi ottaa huomioon periaatteet, joiden varaan turvallisuusselvitysmenettelyn nuhteettomuuden seuranta on rakennettu.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätiedot

lakimies Paula Ilveskivi
paula.ilveskivi@sak.fi
puh. 050 565 1664